

Koristna gospodarska iznajdba.

(Od sv. Jungerte na Pohorji.)

Vodno silo, da popisati ni, trpelo je cerkveno in župniško gospodarstvo, pa potniki pri sv. Jungerti na Pohorji. Vedna nošnja izpod strmega brega pa še je vode vedno manjkalo, in še je goved gonit bila v daljno šumo na vode, poletna vročina brez pomoči žgala je vrtni sadež.

Posrečilo se nam je hvala Bogu, — to vodno silo premagati. Omislili smo si umetni vodotok (vodni oven — hydraulischer Stossheber oder Widder), kateri nam donaša studenčnico, kakor jo gora daje, 35 metrov visoko in čez 300 metrov daleč po kovani železni cevi neprenehama gorsem vrh bregá. Ni pa treba poleg ne človeške roke ne mule, ne ogujene, ne soparne moči, ne kolesa, ne peresa.

Priprosta jeklena mašinicca, v mali škripanjici pod ključem v zemljo položena, tišči samoteš vodo navzgor, v hišo, v hlev, na vrt, na cesto potniku in v kopaljšče.

Teža izviraajoče vode sama svojo manjšo polovico navzgor goni; zrak jej pa pomaga. Poldrugo leto sem molčé čakal, bo li se reč tako dobro obnesla, pa ugodni vspeh še presega mojo napeto nádo.

Samostan č. oo. frančiškanov v Nazaretu, ki je še groznišo vodno silo trpel, oskrbuje z vodo že blizo tri leta takšni vodni oven.

„Kovač“ ga imenuje ondi ljudstvo, ker zunajni njegovih dveh ventilov po kovačko tolče, da se daleč okoli čuje. Ondi je železnih cevij napeljanih 700 metrov, vodo pa goni 40 sežnjev visoko. Po dopisih č. g. o. gvardijana se tudi ondi reč izvrstno izkazuje, ter tri leta trohice popravila bilo ni.

Kaj čudo, da je bilo gorsem na Pohorsko višino že na stotine radovednih potnikov raznega stanu ogledovat ter občudovat to prečudno, dobrodelno stvar.

Stokrat bolje je, tako napeljati vodo iz kacega studenca ali potoka navzgor, kamor češ, nego neznani in nezanesljivi svet, dragoceno kopati ter skalovje lomiti, pa lahko da brez vspeha, ali naj si je vode z grozno muko jo zajemati ter vedno dragoceno popravljati.

Priporočiti je ta naprava posebno vaščanom, ki morejo mnogo živine pod breg na vode goniti, vedno težavno, po zimi zelo nevarno.

Bi želel kdo o tej stvari jasnejših vestij, rad mu postrežem. Pa reč je tako priprosta pa tem skrivnostniša, da je težko popisati, čem reči popisati še, pa popis razumeti ne vsacemu, dokler je ne vidiš.

Mož pa, ki nam je ta vodotok napeljal je g. Moric Ungar, ključarski mojster (Bau-Zeug Maschinen-Schlosser und Gelbgiesser) v Celji, v svoji stroki jako razumen in zvest delavec, gorkega priporočila vreden.

Opomnim le še, da je treba vso naravo in obilnost studenca ali studencev, ali potoka pred polaganjem cevi temeljito preiskati. Kakoršen je svet med studencem in mestom, kamor vodo želiš, to je mala skrb.

V št. Jungerti na Pohorji 19. avg. 1883.

Anton Slatinšek,
župnik.

Dopisi.

Z Dobrne. (Slavnostno zborovanje.)

Dne 12. avgusta so se udje tukajšnje podružnice kmetijske družbe zbrali v šolskem poslopju. Tem se je razven številno gospodarjev iz domače občine pridružilo več gostov iz sosednjih krajev. Soba prvega šolskega razreda je kot zbirališče bila primerno okinčana. Pogled na prednji del izbe nas je prav živo spominjal, da ves blagoslov, pa tudi vsaka čast prihaja od Boga. Razpelo in ob straneh istega viseči podobi, predstavljajoči svitlega vladarja z blago cesarico, in pod križem nameščena slika pokojnega nadvojvode Jovana, ustanovitelja kmetijske družbe in velikega podpornika v gospodarstvenih zadevah, — vsi ti predmeti bili so oviti s svežimi vencí. Čemu to? Predstojnik podružnice kmetijske v Celji, g. dr. Langer, je pozdravivši zbrane „drage prijatelje“ povdarjal, da delati mora vsak človek, in če vsakdo dolžnosti svojega stanu zvesto spolnuje, takrat koristi samemu sebi in svojemu bližniku, s tem postane vreden ud človeške družbe. Enej pridne osebi, velja današnja skupščina. Pri lastniku posestva Lemberg je mož, kateri tam služi že dolgih 34 let. Janez Pukmajster je temu hlapcu ime. Pri letošnji glavni skupščini c. kr. kmetijske družbe štajerske v Gradei je vrlému službeniku bilo priznано darilo 30 fl. Ta znesek je vložen v hranilnici, vsled česar so na mizi ležale hranilnične bukvice. Tote je govornik izročil preč. g. župniku Gajšekú kot načelniku tukajšnje podpodružnice. Imenovanec s knjižico v roki povzame besedo ter govori o razmerji med predpostavljenci in podložniki v občé in še posebič o navzočem odlikovanci in njegovem gospodu. Redki so hlapci, redke so dekleté, kateri bi več desetletij služili pri eni hiši, zatoraj se pa tudi na marsikaterem služinčetu prerado vresničujejo besede: „Goste selitve — redke suknje“, t. j. tisti, ki vsak čas na drugem mestu služijo, so navadno še zapravljiivoi, a posebno na stare dni jih čaka beraška palica in strgan rokav. Svoj govor je končal, naj bi se vsako družince prizadevalo z bogoljubnim službovanjem delati sebi čast na tem svetu, potem bo upanje, da bode ob času smrti Gospodar vseh gospodarjev zamogel reči: Ti dobri in zvesti hlapec, ti dobra in zvesta de-

kla, — pojdi v veselje svojega Gospoda! Po tem je knjižico govornik dal vrlemu hlapcu. Ko se je obdarovanec bil zahvalil, je njegov gospodar segnil po drugo knjižico hranilnično, pokazal jo je svojemu hlapcu, rekoč: „Janez! Ti si priden, ti si prav priden; ni ti se treba bati, da bi pomankanje trpel, dokler jaz kaj premorem. Če bi pa vendar kedaj v kakšno zadrego prišel, pomagaj si s to-le knjižico, ki je ravno toliko vredna, kakor tista, ki jo že imaš v rokah. Janez! Ti si pa tudi dober, še več, ti si predober; kar imaš, to rad drugim razdeliš, in jaz ti svetujem, da denarja iz hranilnice ne vzameš do „železne sile“. Vrh tega je gospodarjeva gospa hlapcu napravila 6 srajc, njuni sin pa je poslal žepno uro. — Druga točka, ki je bila določena, se je morala nekoliko spremeniti. G. Kalman, se je namreč napovedal, da bo nam razlagal o sadjereji toda ni prišel. Vsled tega je nadučitelj g. Lopan iz Celja razkazoval „cepljenje z očesom“. Za to je mesec avgust najprimernejši.

Iz Ptuja. (Kmetom) ptujskega okraja, posebno jihovim občinskim predstojnikom imamo resno besedo spregovoriti, enkrat se jim mora resnica povedati, če je tudi grenka. Pred obiskovanjem cesarja je občina v Nemškem, z imenom Eggenberg, takozvano egenbersko prošnjo do cesarja tudi po celem slovenskem Štajerji na podpis razposiljala. Tudi „graška Tagespošta“ se je občinam brez marke pošiljala, v kateri se je ta prošnja priporočala. Vsi beriči, prefetiši, v obče vsi nemškutarski hlapci so bili na nogah, da so to prošnjo okoli na podpis nosili; in zares, ne samo naši Svaršniki, Mariniči in Kolariči, kateri so vsikdar prvi, kedaj se gre nemškutarijo podpirati, so toto prošnjo podpisali, ampak tudi skoro vsi drugi občinski predstojniki brez male izjeme nekih poštenjakov. Drugod pa je niso podpisali, ne v Ljutomerskem, ne Ormožkem, ne Celjskem ne Konjičkem okraju, samo v Ptujskem okraju so veliko silo imeli. Vpraša pa se: kdo je imel prav, tisti ki so prošnjo podpisali, ali ki je niso podpisali? Gotovo tisti, kateri je niso podpisali, ker cesar tote prošnje ni sprejel, ker se mu ni dopadla. — Bližajo se volitve v okrajni zastop, in ptujski nemškutarji so oklic izdali in razposlali, v katerem pravijo, da v prihodnjem okrajnem zastopu mora biti večina druga, zopet nemškutarska, s sedanjo večino niso zadovoljni, ne zaradi tega, ker bi slabo gospodarila bila, ne, tega še njej najhujši sovražnik očitati ne more, ampak zaradi tega, ker je slovenska. Zopet so bili Svaršniki, Mariniči, Kolariči tisti, ki so ta oklic nemškutarjem na ljubo podpisali. Za Boga, kmetje, kaj Vam ni prav? Če se gospodje volijo, Vam ni prav, in če so kmeti v večini, Vam zopet ni prav. Ali znate, kdo sedaj v okrajnem zastopu zvonec nosi? Kmetje.

Ali Vam poštenjaki, kakor so: Merkuš, Kosiše, Žunkovič, Koser, Mikl, Jurič, Domiter, in drugi niso po volji? Toti so do sedaj v okrajnem zastopu odločevali, ne pa nemškutarji. Kar so ovi dovolili, to je bilo dovoljeno, česar pa niso dovolili, to ni bilo dovoljeno. Nemškutarji niso mogli ničesar napraviti, če so kmetje rekli, ne. In le na taki način smo tako daleč prišli, da se je v 3 letih, kar je tota večina, okoli 20.000 fl. dolga poplačalo, kterege so poprej nemškutarji napravili, ko so ti bili v večini. In Vi si zopet ta blaženi čas nazaj želite? Tota tri leta so kmeti kamen ali šoder na ceste navažali; če pa bodo zopet nemškutarjem na krmilo pustili, tedaj bodo pa meščanski podjetniki ceste navažali. Vaši konji bodo v štali stali, Vi pa bote za grošom gledali, kde bi ga zaslužili. Le potegnite z nemškutarji pa bodo si meščanje z Vašimi krvavo pridelanimi krajcari moste stavili, in mesto „flajštrali“, Vi pa bote svoje konje z drogi iz blata vlačili. — Ptujski kmetje, Vi ste že od leta 1848 naprej vse storili, kar so Vam ptujski nemškutarji veleli, vse podpisali, kar so oni hteli, zato ste tudi tako daleč prišli, da ste Vi berači, mestni nemškutarji pa bogatini, in vendar še jim več verjamete, kakor Slovincem. Zopet Vam moramo povedati, kaj je nemškutar? To je po rodu Slovenec, pa bi po sili rad Nemec bil. To so vekšinom Ptujčani. Njihovi očetje so tam vuni po slovenskih vaseh se rodili, sini pa bi radi Nemci bili. Čujte, kaj je Lovro Modrinjak pred 70 letmi na znanega mešnika Cvetkota, rojenega v Dornavi pisal:

Zadnji človek je na sveti,
Ki svoj rod za nič drži;
Zapstoj so mu rožni cveti;
Njemu nikaj ne diši.
V nadrah maternih se shrani,
V njeni reji se zredi;
Mačeho oslepno brani,
Mater pa za nič drži.
Erjav kakti Judež bodi,
Naj te pes za plotom jé,
Med Slovence naj ne hodi,
Ki je prav Slovenec né!

Čudno, da je Modrinjak ravno na nekega gospoda iz Ptujkega okraja kaj takega pisal, ptujski nemškutarji so že pred 70 letmi morali na slabem glasu biti, in Vi še jih sedaj niste spoznali? Nič ne zamerite!

Od sv. Urbana pri Ptuj. (Kaj smo si vzredili!) Slovenci smo v enem obziru srečni, da smo si, akoravno nas je malo število, odgjili primerno mnogo učenih mož, kateri z vso močjo in vednostjo slovenskemu národu služijo. Tem se imamo zahvaliti, da smo Slovenci, o katerih še pred 1848 leto skoro ni govora bilo, pozornost višjih oblastnikov na se obrnoli. Ponosni slobodno so Ljutomerčani, da imajo Mi-

klošiča, kateri s svojo izredno učenostjo po cellem svetu slovi, ponosni Svetinčani na svojega Stanko Vraza, Sv. Peterčani na svojega Krempejlna, Tomaševci na svojega Božidarja Raič-a, Savničarji na svojega Trstenjaka, Malonedeljščani na svojega Razlaga itd.; tudi mnogo drugih mož imamo z velikimi zaslugami za slovenski narod. Imena jihova so znana in po domovini na dobrem glasu, ker se za domovino žrtvujejo. Kaj pa smo si mi Urbančani izredili, če izvzememo nekaj učenih narodnjakov? Vzemimo na primer rodbino Kocmutovo. Bilo jih je pet; dva odvetnika dohtarja, eden notar, in dva učitelja, eden pri nas doma, eden na Hajdini. Od prvih 3 sta vže dva mrtva, eden še živi in je pre jako bogat. Ali je kedaj kateri za slovenski narod, za svojo domovino kaj storil? Nikdar nič. Vsi so po izšolanji slovenskemu narodu hrbet pokazali, in so šli s trebuhom za kruhom, še teptati so slovenski narod pomagali; zato pa tudi nikdar nihče o njih ne govori. Pozabljeni so. Kaj pa brata učitelja? Tudi sta se slovenskemu narodu izneverila, in sedaj klečéplazita za Nemci in nemškutarji, in beračita za Judeževe groše nemškega „šulferajna“. Hajdinski Kocmut je celo rekel, da mu to ni dosti, da tu pa tam kakih 30 fl. dobi, on hoče v šole tako nemščino vrivati, da bode od „šulferajna“ stalno plačo dobival. Tako zatajuje svoj narod, in služi drugemu, svojemu na kvar. — Tudi naša Mariniča sta neke lete v višje šole hodila, toliko da sta se za narod pokvarila; za kmeta sta se preveč; za gospoda premalo naučila. Ker pa bi vendar rada gospoda bila, dobrikata se nemškutarjem po mestu in svoj slovenski narod izdajati pomagata. — To smo si mi izredili.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Magjari strežejo Slovake, Prekmurce, Rumune, Srbe, posebno pa Hrvate rayno tako si podjarmiti, kakor nas Slovence, Čehe, Poljake nemški liberalci. Toda Hrvati so se začeli upirati. V Zagrebu so ogerske grbe z magjarskimi napismi, ki pomenijo magjarsko nadoblast, vse potrgali. Nastala pa je tudi pri Majki božji v Bistrici rabuka; kmetje so potrgali pri tobak-trafikah vse ogerske grbe: notaroše, mešnike, učitelje prisilili podpisati, da nečejo biti Magjari, ampak ostanejo vrli Hrvatje. Notaroš Francois, župan Ciproš, jud Grünwald bili so hudo tepeni. V Zlataru so žandarje napali pa so bili 4 kmetje ustreljeni. Tudi v Stubici so žandarji prisiljeni bili streljati, eden kmet je mrtev, mnogo ranjenih. Sedaj je primarširalo mnogo vojakov v iznemirjeno Zagorje. Ban Pejačević je službo položil, Magjarom neče se pokoravati, a ti ne odjenjajo od tega, da jim potrgane grbe zopet

pribije. Toda na Ogerskem so tudi nemiri, to pa zoper Jude, tem so v Velikej Kaniži, v Čurgi, Gyekenyesu, Lendvi, Sarhidi okna ubili, čez 60 hiš oškodovali; vojaki so komaj ljudi ukrotili. V Poreči so italijanski poslanci, ki imajo še večino, ovrgli izvolitev skoro vseh hrvatskih in slovenskih izvoljencev. In ko je Laginja začel hrvatski ugovarjati, nastal je strašen hrup in Italijani so kar pobrisali iz zbornice. Slovanske poslance so potem domov izhajajoče grdo psovali, v nje lupinje in gnjil sad metali. Zaljeni poslanci so zapustili Poreč in isterski zbor bil je nadaljevan pa tudi uže sklenjen brez njih. Da je peščica Lahov tako drzna, temu je krivo večidel italijansko opravišstvo, ki slovanski malo ali nič ne zna. Čuti je, da bode Slovanom neprijazni namestnik Depretis odstavljen ter na njegovo mesto pozvan vsem pravičen general. To bode za sedaj najboljše.

Vnanje države. Stare francoske kraljevske rodbine Bourbonške zadnji možki, grof Chambord, kot namenjeni kralj Henrik V., umrl je pri Dunaji, njegovo truplo prepeljajo v Gorico, kder je njegov strije kralj Karl X. pokopan. Če Francozi kedaj staro kraljevsko rodbino Ludvika svetega pokličejo nazaj, tako pridejo na vrsto vojvode Orleanski. Toda sedaj so Francozi republikanci ter nečejo ne kraljev pa ne cesarjev. — Nemški cesar Viljelm pozval je zastopnike vseh nemških podložnih mu državie, da dovolijo več denarjev za vojaštvo. — Ruski car in carica odpeljala sta se v Kopenhagen obiskovat kraljevske danske rodbine, ruska carica je danska princezinja. — Rumunski in srbski kralj mudila sta se pri našem cesarji na Dunaji pa se nista sešla, prvi je odpotoval domov, drugi pa v Gleichenberg pri Radgoni. — Kolera v Egiptu je uže znatno ponehala, umerje še po 50—100 ljudi vsakih 24 urah. — Zoper anamskega cesarja so Francozi 12. in 14. avgusta prasnoli z vojsko naprej pa niso nič opravili. Toda 18. 19. avgusta vzeli so Anamčanom vse baterije, ki so branile ladijam vhajati po reki Hue navzgor in sedaj je glavno mesto v nevarnosti, palo je okolo 700 Anamčanov, njihov mladi cesar se je tega tako prestrašil, da prosi miru. Sedaj bodo Francozi leži šli nad Tonkinčane in Kitajce; vendar Kitajci si utegnejo premisliti in vojsko opustiti. Toda ob enem morajo tudi bogato deželo Tonking pustiti Francozom.

Smešnica 35. Tat: gospod sodnik, prosim obravnavo odložiti, moj dohtar je zbolel. Sodnik to ne gre, Vas so pri tatvini ugrabili in resnično ne vem, kaj bi naj dohtar za vas povedal. Tat: jaz tudi ne vem, zato sem pa močno radoveden, kaj je neki moj dohtar za mene v zagovor iztuhtal.